

ОБЩИНА

ГАБРОВО

УТВЪРДИЛ:

ТАНЯ ХРИСТОВА

КМЕТ НА ОБЩИНА ГАБРОВО

ОБЩНСКИ СЪВЕТ ПО НАРКОТИЧНИ ВЕЩЕСТВА И
ПРЕВАНТИВНО-ИНФОРМАЦИОНЕН ЦЕНТЪР - ГАБРОВО

ОБЩНСКА ПРОГРАМА ЗА БОРБА С НАРКОТИЦИТЕ

ОБЩИНА ГАБРОВО

ПЕРИОД 2021 – 2024 ГОДИНА

СЪДЪРЖАНИЕ:

1. Въведение:.....	3
2. Ситуационен анализ.....	5
2.1. Ситуационен анализ в областта на употребата на наркотици.....	6
2.2 Ситуационен анализ в областта на високорискова употреба на наркотици и лечението на зависимости.	8
2.3. Ситуационен анализ в областта незаконния трафик и разпространението на наркотици	10
2.4. Ситуационен анализ в областта на намаляване търсенето на наркотици	12
3. Принципи	14
4. Целеви групи.....	15
5. Цели на Общинската програма борба с наркотиците (2021 – 2024 г.).....	15
6. Очаквани резултати.....	15
7. Механизъм на изпълнение.....	16
8. Финансиране на Общинската програмата за борба с наркотиците	16
9. Мониторинг на изпълнението на Общинската програма за борба с наркотиците.....	17
10. Приложения:	17

1. Въведение:

В съответствие със Закона за контрол върху наркотичните вещества и прекурсорите (ЗКНВП) е създаден Национален съвет по наркотичните вещества (НСНВ), като орган за провеждане на националната политика срещу злоупотребата с наркотични вещества, както и за борба с наркотрафика. НСНВ е колективен орган, председателстван от министъра на здравеопазването. Негови заместници са: заместник – министърът на правосъдието, главният секретар на МВР и заместник – председателят на Държавната агенция "Национална сигурност". Членове на НСНВ са представители на Президента на Република България, Върховен касационен съд, Върховен административен съд, Върховна касационна прокуратура, Национална следствена служба, Изпълнителна агенция по лекарствата и на заинтересованите министерства и ведомства.

Съгласно чл.15 от ЗКНВП се създават и Общински съвети по наркотични вещества, като органи за осъществяване на националната и местна политика в областта на злоупотребата с наркотици. Общински съвет по наркотични вещества /ОбСНВ/ към Община Габрово е създаден през 2002 г. В него влизат представители на Община Габрово, Местна комисия за борба с противообществените прояви на малолетни и непълнолетни /МКБППМН/, ОД на МВР, РЗИ, Районен съд, Районна прокуратура, Митническо бюро – Габрово, Окръжен следствен отдел в Окръжна прокуратура, РУО – Габрово, Дирекция „Социално подпомагане“.

Превантивно-информационен център /ПИЦ/ към Община Габрово е създаден през 2006 г. и осъществява превантивни дейности и програми на общинско ниво. ПИЦ отговаря за събиране, съхраняване и анализиране на информация от различни институции, работещи по проблема „наркомания“, необходима за изготвянето, изпълнението и координирането на общински програми за борба срещу злоупотребата с наркотици.

Основна задача на ОбСНВ е осъществяване на координация, ефективно взаимодействие и сътрудничество между институциите, НПО, младежки сдружения и медии в усилията им за ограничаване на разпространението и употребата на психоактивни вещества. Съветите по наркотични вещества разработват, осигуряват и координират изпълнението на общинските програми за борба срещу злоупотребата с наркотични вещества.

Дейността на ОбСНВ и ПИЦ към Община Габрово е регламентирана в Закон за контрол върху наркотичните вещества и прекурсори /ЗКНВП/ и Правилник за организацията и дейността на Националния съвет по наркотични вещества. Финансирането на дейността на ОбСНВ и ПИЦ е със средства от републиканския бюджет.

Съгласно Чл. 15 (1) от ЗКНВП Общински съвети по наркотични вещества и Превантивно - информационни центрове към тях се създават в общините, които са административни центрове на области.

На основание Чл. 15 (6) от ЗКНВП Общинските съвети по наркотични вещества могат да извършват методическа дейност за развитие на превенцията на употребата на наркотични вещества в общините на областта, в които няма създадени комисии по наркотични вещества. В тази връзка, през последните години дейността на ОбСНВ и ПИЦ към Община Габрово се разширява с осъществяване на превантивни програми и в останалите общини в областта – Севлиево, Трявна и Дряново.

Към декември 2020 г. в ОбСНВ и ПИЦ на щат са назначени 8 лица – председател на ОбСНВ, секретар на ОбСНВ и шест старши специалисти в ПИЦ.

Програмата за борба с наркотиците на Община Габрово (наричана по-долу за кратко „Общинска програма“ или “Програмата“) е разработена и приета от членовете на Общински съвет по наркотични вещества, през месец ноември 2020 г. и обхваща периода 2021 - 2024 година. Програмата е разработена, съобразно Националната стратегия за борба с наркотиците (2020-2024 г.) и Плана за действие към нея, които са основани на интегриран и балансиран подход към проблемите, свързани с намаляване на търсенето и предлагането на наркотици.

Общинската програма систематизира визията, принципите, стратегическите цели и дейностите, чиято реализация ще доведе до осъществяване на политиката на Община Габрово в областта с борбата с наркотиците.

Основна стратегическа цел на настоящия документ е намаляване на предлагането, разпространението, търсенето и употребата на наркотични вещества, чрез ефективно сътрудничество между институциите и гражданското общество.

Общинската програма се основава на върховенството на закона и на принципите на международното право, утвърдени включително и с конвенциите на ООН в тази област, които определят международната правна рамка за борба срещу наркотичните вещества, както и международноправните инструменти в областта на правата на човека. Тя зачита основните принципи на законодателството на Европейския съюз и основните европейски ценности – уважение на човешкото достойнство, свобода, демокрация, равенство, солидарност, принципите на правовата държава и правата на човека.

Изготвена е в съответствие със Стратегията на ЕС за борба с наркотиците (2013-2020 г.), плана за действие на ЕС относно наркотиците (2017–2028) и се базира на резултатите от изпълнението на предходните Национални стратегии за борба с наркотиците (2003-2008 г., 2009-2013 г., 2014–2018 г.) надграждайки и доразвивайки основните стратегически цели в тях и съобразявайки се с тенденциите в политиките, лечението и пазара на наркотични вещества.

Програмата за борба срещу злоупотребата с наркотични вещества на Община Габрово (2021-2024 г.) включва четири основни области на действие:

1. Ограничаване на предлагането и разпространението на наркотични вещества;
2. Ограничаване на търсенето, употребата и влиянието на наркотичните вещества върху личното и общественото здраве;
3. Повишаване на експертния капацитет за разработване на превантивни програми и подобряване на технологичното оборудване;
4. Подобряване на взаимодействието и координация между институциите и гражданското общество;

Основните акценти при планиране обхваща на въздействие на Програмата са съобразени с актуалните тенденции в сферата на наркоманиите и наркотрафика на местно ниво, като:

- Активно навлизане на пазара на новите психоактивни вещества, известни като „дизайнерски наркотици“;

- Толерантно отношение сред младежите към употребата на канабис, стимуланти и психоактивни вещества с неясен произход;
- Намаляване на възрастта на първи опит на наркотични вещества;
- Констатирана честа употреба на психоактивни вещества при водачи на моторни превозни средства;
- Необходимост от създаване на условия за ефективно функциониране на програми за лечение и психосоциална рехабилитация на зависими лица;
- Необходимост от внедряване на техническо и технологично обезпечаване на контролните органи и лаборатории, с оглед навлизане на нови и непознати по съдържание наркотични вещества;
- Необходимост от засилено осъществяване на превантивни програми за универсална, селективна и индикативна превенция, насочени към деца и младежи;
- Необходимост от непрекъснат процес за повишаване капацитета на ангажираните специалисти в сферата на превенцията, контрола и наркотрафика на местно ниво;
- Необходимост от активно включване в процесите на превантивна работа на педагози, медицински работници, родители, гражданско общество, медии и организации от неправителствения сектор и др.

Чрез изпълнението на заложените в Програмата дейности, Общински съвет по наркотични вещества и Превантивно-информационен център към Община Габрово се ангажират да положат всички усилия за ограничаване на проблемите свързани с употребата и разпространението на психоактивни вещества на общинско и областно ниво и да се утвърдят като сигурен и благонадежден партньор в провеждането на националната и европейска политика за борба с наркоманиите.

2. Ситуационен анализ

Една от задачите на ОбСНВ и ПИЦ - Габрово е осигуряването на адекватна информация относно ситуацията с употребата на наркотични вещества на територията на община Габрово, с оглед по-прецизното планиране и осъществяване на превантивни дейности. Ежегодно ОбСНВ подготвя и представя в Националния център по обществено здраве и анализи Годишен доклад относно ситуацията, свързана с наркотиците в община Габрово. Структурата на този доклад е заимствана от проекта „Мулти – сити мрежа“, Група „Помпиду“ към Съвета на Европа.

Информация за реализираните превантивни дейности през предходната година и актуални данни за цените на наркотиците на улично ниво се подават от ОбСНВ и ПИЦ към Министерство на здравеопазването - Национален център по обществено здраве и анализи и Национален фокусен център за наркотици и наркомании, които се използват при подготовката на Годишен доклад към Европейския мониторинг център за наркотици и наркомании в Лисабон за интегриране в Европейския доклад.

ОбСНВ - Габрово работи в много добро сътрудничество с институциите, които предоставят информация, свързана с наркоманиите – ОД на МВР, Окръжен съд, Окръжна прокуратура, РЗИ. Ежемесечно към ОбСНВ/ПИЦ се подава информация от сектор „Пътна полиция“ към ОД на МВР за броя на заловените лица, управляващи МПС след употреба на наркотични вещества. Ценна и актуална информация относно пазара и употребата на наркотици в община Габрово се получава от младите хора и родители, които търсят помощта на специалистите в ОбСНВ, както и от учениците - доброволци от Младежки съвет по наркотични вещества.

2.1. Ситуационен анализ в областта на употребата на наркотици

➤ Проучвания на национално ниво

По данни от Национално представително проучване относно нагласи и употреба на психоактивни вещества сред общото население в България (на възраст 15-64 години), проведено през 2016 г., общо 11,2% (между 472 000 – 565 000 лица) от възрастното население са употребили поне веднъж в живота си някакво наркотично вещество. В сравнителен план делът на тези хора е по-висок от всички други предходни години.

Резултатите показват, че най-масово употребяваното наркотично вещество в България е марихуаната – 8,1 % (337 900 – 416 585 души) от анкетираните са го опитали поне веднъж в живота си.

Младите хора на възраст между 15 и 34 години представляват около 81,5% от всички лица във възрастовия диапазон 15-64 години, които поне веднъж в живота си са употребили някакъв вид наркотик. 26,2% от учениците от 9-ти до 12-ти клас поне веднъж в живота си са пробвали някакво наркотично вещество.

➤ Проучвания на местно ниво

Последното представително проучване сред ученици 9-12 клас от град Габрово, е проведено през 2011 г.

Анализът на получените данни показва, че най-употребяваното сред учениците психоактивно вещество в периода 12 месеца преди провеждане на изследването, е марихуаната (29,4 %). Следват - амфетамини (6,5 %), хашиш (6,4 %) и инхаланти (3,0 %). Най-малко са се употребявали метадон, хероин, други опиати и LSD.

При актуалната употреба (през последните 30 дни) учениците отново посочват най-много марихуаната (15,1 %). Следват хашиш (4,2 %), амфетамини (2,7 %) и инхаланти (1,8 %). Метадонът, хероинът и другите опиати запазват позициите си на най-малко употребявани психоактивни вещества.

През месец юни 2020 г. ОбСНВ и ПИЦ, с методическата подкрепа на НЦОЗА, проведеха електронно анкетиране на ученици 8-11 клас от всички габровски училища. Включиха се 20,5% от общия брой на учениците в тази възрастова група от града - 377 младежи, от които 170 момичета и 207 момчета.

Резултатите показват, че 14,9% или 56 човека от участниците в анкетата отговарят, че са употребявали наркотично вещество. Над 66% от призналите употреба отговарят, че си набавят наркотични вещества от приятел. Резултатите показват нуждата на младите хора от достоверна информация и свободни дискусии. Над 50% от анкетираните са на мнение, че в училище трябва да се разговаря открито на различни социални въпроси, включително и за употребата на наркотици. Младежите твърдят, че осъзнават рисковете, които употребата на психоактивни субстанции носи. Въпреки това, част от анкетираните показват много толерантно отношение - 14,9% признават, че са вземали някакъв вид наркотик, а 17% смятат, че инцидентното използване на екстази, хероин или кокаин не носи голям риск. Най-безкритично е мнението към неограничената употреба на тютюневите цигари (14,5%) и алкохол (16,4%). При ограничени количества, 60,1% (229 респондента) от подрастващите, не намират нищо нередно в употребата на спиртни напитки. Висок процент приемане има и към употребата на марихуана при ограничени количества - 27,3%.

Освен данните от проучвания, източниците на информация за видовете наркотици, които се използват от подрастващите и нивото на употребата им, са ученици и родители. Въз основа на срещите с ученици, провеждани от специалисти на ОбСНВ/ПИЦ по време на обучителни тренинги в училищата и консултациите с родители, биха могли да се очертаят някои основни моменти, свързани с проблема „употреба на наркотици“ сред младите хора в Габрово:

- **Най-често употребяваният наркотик е канабисът**

Младежите масово negliжират рисковете от употреба на марихуана, а нивото на толерантност към употребата е висока. Сред учениците съществуват опасни митове относно ефектите и последиците от употреба на канабисови продукти. Основна причина за това отношение към марихуаната е фактът, че във все повече страни по света се облекчава режима на използването ѝ, на някои места тя вече е легализирана, на други – декриминализирана. Употребата на канабис за медицински цели е разрешена в много държави и цялата тази информация съвсем логично води в голяма част от младежите до убеждението, че използването на „трева“ не може да е толкова вредно.

Във връзка с това, усилията на специалистите от ОбСНВ/ПИЦ са насочени основно към разясняване на разликата между употреба на канабис за медицински цели и пушене на трева; разликата в количеството психоактивното вещество ТНС, съдържащо се в марихуаната, продаваща се легално в някои страни и тази на нелегалния пазар у нас и какви са вредите за мозъка при употреба на марихуана при подрастващите.

- **Продължават да са популярни и новите психоактивни вещества, т.н. „дизайнерски“ наркотици**

При срещи с ученици на представители от ОбСНВ/ПИЦ прави впечатление, че децата и младежите почти винаги заявяват, че не са чували за „дизайнерски наркотици“, но прекрасно знаят за „чай“, „весел чай“, „билка“, „билков тамян“ и т.н., които всъщност са жаргонни имена на изключително опасните „дизайнерски“ наркотици – химически съединения, които имат подобни ефекти като други незаконни наркотици, например кокаин, амфетамин или канабис, създадени чрез модифициране на съществуваща химическа структура с цел заобикаляне на мерките за контрол на наркотиците и засилване на ефекта на веществото.

Употребата на тези нови видове психоактивни вещества е често срещана при учениците и крие огромни рискове за здравето и живота им.

- **Стимулантите се използват по-рядко, но с много по-големи рискове и негативни ефекти**

За разлика от употребата на марихуана, относно употребата на различни видове стимуланти /амфетамини, метамфетамини, кокаин/ отношението на по-голямата част от учениците е негативно. Често те ги наричат и с общото име „химии“ и за тях знаят много повече относно негативните ефекти и последици.

По данни на ученици обаче, през последната година се е увеличила употребата на метамфетамин /пико/ сред връстниците им. Данните за заловени наркотични вещества в региона също потвърждават увеличаването на употребата на метамфетамин.

Фактът, че през последните години се увеличиха случаите на родители на млади хора на възраст около 30 години, които се обръщат за помощ и съдействие към специалисти от ОбСНВ/ПИЦ по повод рискова употреба на стимуланти, показва, че проблемът съществува, но, в повечето случаи, при млади хора в извънучилищна възраст.

- **Пушене на наргиле от ранна училищна възраст**

Въпреки, че през последните години се осъществи масирана национална кампания за вредите от пушене на наргиле, неговата употреба продължава да е популярна сред подрастващите. Особено притеснително е, че при нашите срещи в училищата ученици на възраст 10-13 години заявяват, че са опитвали наргиле.

Положителен е фактът, че в заведенията, които предлагат наргилета, през последната година /по данни на ученици/, все по-рядко се разрешава употреба на наргиле от непълнолетни.

Може да бъде забелязана и друга негативна тенденция – засилен интерес при децата към електронни цигари /vape/ и електронни наргилета.

С изменение в Закона за закрила на детето се очаква пълна забрана на употребата и продажбата на тютюневи изделия, включително изделия за пушене, съдържащи тютюн или заместител на тютюн (растения, билки, плодове и изделия в твърдо или течено състояние), които могат да бъдат консумирани чрез процес на горене, нагряване или изпаряване, на лица под 18-годишна възраст, което бе одобрено от народните представители на първо четене през месец октомври 2020 година.

- **Употреба на бензодиазепини**

Употребата от младежи на бензодиазепини без лекарско предписание е изключително тревожна тенденция, за която ни съобщават ученици.

Бензодиазепините са клас психоактивни вещества, които се предписват от лекари с цел подобряване на съня, намаляване на тревогата и безпокойството. Те не могат да се закупуват от аптеките без рецепта. По един или друг начин, ученици успяват да се снабдят с тях, и още по-тревожен е фактът, че често се комбинират и с употреба на алкохол, което повишава тяхната токсичност и съответно - риска за здравето на децата. Отново, според информацията от младежи, бензодиазепини /основно ксанакс/ се поръчват от употребяващите ги по интернет.

Най-популярните бензодиазепини са диазепам, ксанакс, клонарекс.

2.2 Ситуационен анализ в областта на високорискова употреба на наркотици и лечението на зависимости.

- **Високорискова употреба на наркотични вещества**

По данни на Държавна психиатрична болница - гр. Севлиево, през 2019 г. лечение са потърсили 13 лица /мъже/ с проблемна употреба на психоактивни вещества. Шест от тях са с проблемна употребата на стимуланти, 7 с проблемна употреба на канабис и един – с проблемна употреба и на бронз.

В Държавната психиатрична болница – Севлиево са регистрирани и 13 спешни случая, свързани с остра реакция след употреба на наркотици.

За 2019 г. в Центъра за спешна медицинска помощ – Габрово са регистрирани общо 17 спешни случая, свързани с наркотици, като 2 от тях са свързани със свръхдоза след употреба на наркотици, 6 случая са свързани с остра реакция след употреба на опиати, 9 случая при остра реакция след употреба на други наркотици. За сравнение, спешните случаи, свързани с употреба на наркотици през 2018 са били 26.

През 2019 г. в МБАЛ „Д-р Тота Венкова“ АД са регистрирани 5 пациенти с нефатални спешни случаи, свързани с употреба на наркотици.

През последните няколко години особено актуален стана въпросът, свързан с рисковете от шофиране след употреба на наркотични вещества.

На проведената през месец юни 2017 г. Национална конференция по проблемите на употребата и злоупотребата с наркотични вещества, бе взето решение ОД на МВР в страната ежесечно да информират Общинските съвети по наркотични вещества за установени водачи на МПС, управляващи под въздействие на наркотични вещества или техни аналози.

По данни на Областна дирекция на МВР – гр. Габрово, на територията на община Габрово през 2019 г. са извършени проверки за употреба на наркотични вещества и са установени 25 /двадесет и пет/ водача с отчетен положителен резултат за шофиране след употреба на:

Вид наркотични вещества	Брой установени водачи
Канабис + Амфетамин + Метамфетамин	2
Метамфетамин	4
Канабис + метАмфетамин	3
Кокаин + Канабис	1
Метадон	1
Амфетамин + Метаамфетамин	4
Канабис	7
Амфетамин	1
Канабис + Амфетамин	1
Опиати	1
Общо: 25 установени водачи	

През 2018 г. заловените водачи, шофиращи след употреба на наркотични вещества са били 48, което е почти наполовина намаляване на установените нарушения.

➤ **Лечение на зависимости**

Възможностите за лечение на зависимости в област Габрово са силно ограничени.

Детоксикация и лечение на зависимости в региона се провежда в Отделение за зависимости към Държавна психиатрична болница – Севлиево.

От януари 2009 г. към ИПСМП „Кабинет за психично здраве Д-р Господинова“ – гр. Габрово бе разкрит Център за лечение на зависимости, предлагащ Програма за лечение с агонисти и агонист-антагонисти /Метадон и Субститол/, която през 2017 г. бе закрыта поради липса на пациенти с хероинова зависимост.

На територията на община Габрово и на областта няма функциониращи терапевтични общности, центрове за рехабилитация, комуни или други специализирани услуги за подпомагане процеса на лечение на зависими лица.

ОбСНВ и ПИЦ – Габрово, наред с превантивната и информационна дейност, предлагат и консултации на деца и семейства по проблеми, свързани с наркотиците и зависимостите.

Консултативната дейност е в няколко основни направления:

- Консултиране за видовете наркотични вещества: въздействие, признаци за употреба, последици от употребата;

- Информирание относно възможности за лечение и рехабилитация на зависимости в страната и в чужбина;
- Съдействие за постъпване в терапевтични общности;
- Консултиране на родители и близки на хора с проблемна употреба на наркотици;
- Оценка тежестта на злоупотреба и мотивационно интервюиране;
- Насочване към доставчици на социални услуги за деца и семейства за дългосрочно консултиране.

ОбСНВ поддържа контакти с всички места за лечение на зависимости в България - Психиатрични болници, Отделения за детокс, Програми за субституиращо и поддържащо лечение с Метадон и Субститол, Терапевтични общности, Дневни центрове за рехабилитация. Голяма подкрепа ОбСНВ и ПИЦ получават от Сдружение „Майки срещу дрогата” – Пловдив, с чието съдействие имат възможност да изпращат младежи за дългосрочно лечение не само в страната, но и в чужбина.

Лицата, обърнали се към екипа на Общински съвет по наркотични вещества и Превантивно-информационен център – Габрово за помощ и съдействие за лечение, са консултирани и насочвани към най-подходящите лечебни заведения, терапевтични и рехабилитационни центрове в страната.

През 2019 г. 25 младежи и родители са потърсили съдействие в ОбСНВ - Габрово по проблеми, свързани с употребата на психоактивни вещества.

Поради липсата на ефективни програми за лечение и психосоциална рехабилитация на зависимости на местно ниво, превенцията остава най-важния протективен фактор за предпазване, особено при подрастващите, от употреба на наркотични вещества.

2.3. Ситуационен анализ в областта незаконния трафик и разпространението на наркотици

В рамките на своите законово определени правомощия, компетентните държавни органи извършват превантивна, контролна, оперативно- издирвателна, организационна и аналитична дейности, насочени към предотвратяване, пресичане, разкриване и разследване на престъпления, свързани с наркотични вещества и прекурсори на територията на община Габрово.

В съответствие със законовите си функции и задачи, правоприлагащите и контролни органи участват в екипи, работни групи и комисии, създадени съвместно с други държавни органи, служби и органи на други държави и международни организации, като се осъществява непосредствен информационен обмен и се провеждат съгласувани действия.

За 2019 г. на територията на ОД на МВР Габрово (област Габрово) са задържани 171 лица за нарушения, свързани с наркотици, от които 12 за производство, 171 за притежание и 30 за разпространение. Голяма част от задържаните са с повече от един вид нарушение /производство, притежание, употреба, разпространение/. Заловените количества наркотици в област Габрово са: хероин – 3,8 г., кокаин – 0,4 г., канабис /суха маса/ - 6,763 кг, канабис насаждения – 1386 бр. насаждения, хашиш - 2,7 г., амфетамини на прах – 68,69 г., метамфетамини – 152,73 г., екстази – 37,62 г. В сравнение с 2018 г., се наблюдава увеличаване на заловените количества хероин /2018 г. – 1 гр./, екстази /2018 г. - 15,84 гр./ и най-голямото увеличение е при броя заловени насаждения канабис /331 бр, през 2018 г./. По-малко са заловените количества канабис суха маса, амфетамини и метамфетамини.

Заловените количества наркотици на територията на ОД на МВР съвпада с наблюдаваните процеси, свързани с употребата на наркотици в региона – почти прекратена

употреба на хероин, увеличаване търсенето на канабисови продукти и синтетични психоактивни вещества /амфетамини, метамфетамини, екстази/.

Запазва се и тенденцията, свързана с употребата на т.н. „дизайнерски“ наркотици, които се разпространяват сред учениците и младежите най-често под името „чай“, „билка“, „билков тамян“. Това са силно токсични синтетични наркотици, които имат непредвидим ефект и могат да доведат до тежки последици дори и след един единствен прием. Тези дроги се разпространяват легално, достъпни са и са изключително модерни сред тийнейджърите в цялата страна, включително и в Габрово.

През 2019 г. на територията на Габровска област са образувани 161 досъдебни производства с предмет „наркотични вещества“. 145 са лицата, привлечени като обвиняеми за престъпления, свързани с наркотични вещества. Прекратени или спрени са 73 бр. досъдебни производства. 89 обвинителни акта, 19 споразумения и 19 бр. по 78а от НК са внесени в съда. Осъдени с влязла сила присъда са 125 лица по 125 осъдителни присъди. За сравнение, през 2018 г. са осъдени 59 лица по 54 осъдителни присъди. Почти двойно е и увеличението при лицата, привлечени като обвиняеми за престъпления, свързани с наркотици – през 2018 г. те са били 86 лица.

През 2019 г. в Окръжен и Районен съд – Габрово са водени 91 наказателни дела, свързани с наркотици, от които 74 дела са приключили с присъди, в това число и споразумения. Осъдени са 76 лица, като са постановени 15 бр. ефективни присъди /затвор/, 48 бр. условни присъди и 15 бр. присъди - глоба.

Липсва адекватна информация за обхвата на т.нар. „скрити групи“ от ползващи наркотични вещества лица, които не могат да бъдат определени и към които не могат да бъдат адресирани адекватни мерки. Непрекъснатото се разработват и пласират нови наркотични вещества. Това оказва натиск за понижаване на цените и ориентира усилията на мрежите за разпространение към увеличаване на обхвата на потребителите. От друга страна, наркотиците стават все по-достъпни за малолетни и непълнолетни и лица с нисък социален статус.

Навлизането на нови психоактивни вещества, както и разпространението на наркотици чрез Интернет, социални мрежи, чат канали и пощенски пратки, затруднява в голяма степен проследяемостта на пазара на наркотици. Неограниченото количество при закупуване на легални прекурсори позволява използването им за производство на нелегални наркотици. Това предполага мерки за информираност на производители и разпространители. Необходими са нови подходи с оглед на динамичното предлагане и съвременните тенденции за търговия с наркотични вещества както във , така и извън училищна среда. Усилията следва да бъдат насочени към по-усъвършенствани технологии, методи и средства в борбата с трафика и разпространението на наркотични вещества и взаимодействието между компетентните институции и международния опит и добри практики в тази сфера.

Динамиката в развитието на пазара на наркотици, както и нелегалния трафик, продължава да бъде основен източник на заплахи пред публичния интерес и общественото здраве. Програмата за борба с наркотичните вещества има потенциала да насърчи процеса на формиране на координационен механизъм, чрез създаване на хоризонтални връзки между подобни политики в сфери като социалната (включително закрила на детето), в образованието и здравеопазването, съвместно с подкрепата на неправителствения сектор, медиите и гражданското общество, за планирано противодействие на риска от негативните последици от епидемиологично разпространение на наркоманиите на местно или национално ниво.

2.4. Ситуационен анализ в областта на намаляване търсенето на наркотици

Намаляване търсенето на наркотици обхваща спектър от равни по значение и взаимно допълващи се мерки в областта на превенцията, намаляване на здравните и социални вреди и ограничаване на рисковете по отношение на употребата на наркотични вещества.

В областта на превенция употребата на наркотични вещества Общински съвет по наркотични вещества и Превантивно-информационен център по зависимости имат водеща роля в община Габрово. Превантивни дейности, насочени към ученици, родители и педагози се осъществяват и в другите общини на област Габрово, с подкрепата на МКБППМН.

За осъществяване на целите на превантивната дейност, ОБСНВ и ПИЦ – Габрово разработват проекти и програми, насочени към различни целеви групи – деца, младежи в ученическа и извън ученическа възраст, родители, педагози, медицински специалисти и др. Значителна част от времето и заниманията на младежите от целевата възрастова група са ангажирани от училищната институция. Именно там те получават знания и опит, не само по заложените учебен материал, но и придобиват социални умения и обогатяват общата си култура, формират модел на поведение, предпочитания и решения. Ето защо училището не функционира единствено като дидактическа структура. То има голямо значение за цялостното изграждане на младежите и е нужно неговото активно участие в социалния живот на учениците. Разглеждането и дискутирането на всякакъв вид обществени теми дава възможност за широка информационна разпространеност и последваща компетентност.

В този контекст, по-голяма част от разработените програми са насочени към деца и младежи в ученическа възраст и предполагат подкрепа от страна на училищата в тяхната реализация.

Предизвикателството на превантивната дейност е да подпомогне младите хора, за да приспособят своето поведение, възможности и нагласи спрямо въздействието на средата. Това виждане е отразено в съвременните подходи за превенция, които имат за цел да засилят протективните и намалят рисковите фактори за употреба на психоактивни вещества.

Общински съвет по наркотични вещества и Превантивно – информационен център към Община Габрово имат 3 утвърдени програми за универсална превенция, съгласно Наредба 6 от 11 април 2014 г. за условията и реда за осъществяване на програми за превенция на употребата на наркотични вещества:

➤ **Програма за превенция на рисковото поведение „ОРБИТА“ – Регистрационен № 167/19.03.2018 г.**

Превантивна програма «ОРБИТА» е одобрена за реализиране от Национален център по наркомании – София и Министерство на образованието и науката, като отговаряща на изискванията на Наредба № 6 от 11.04.2014 г. на Министерство на здравеопазването и Министерство на образованието и науката за условията и реда за осъществяване на програми за превенция на употребата на наркотични вещества, както и на европейските стандарти за качество на Европейския мониторинг център за наркотици и наркомании.

За разработването на програмата е използван моделът за съвременна профилактика на рисковото поведение сред младежите на Полското дружество за противодействие срещу наркоманиите, основаващ се на принципите на «позитивната профилактика».

Основна цел на програма „ОРБИТА“ - засилване на протективните фактори, чрез които да бъдат ограничени до минимум възможностите за въвличане на юношите в противообществени дейности, включително употреба и злоупотреба с наркотични вещества.

За да бъдат постигнати целите на програмата и за повишаване на ефективността на заложените дейности, тя обхваща следните целеви групи:

- Ученици – програма „ОРБИТА“ е насочена към ученици 5-12 клас;
- Педагози от учебното заведение, реализиращо превантивната програма;
- Родители на учениците от учебното заведение.

➤ **Превантивна програма „Спри! Дрога на пътя!“ - Регистрационен № 239/04.05.2018 г.**

Основна цел на програмата е развиване на личната социална и гражданска отговорност сред учениците, като подход за преодоляване на рисковите фактори от злоупотреба с наркотични вещества и шофирането под въздействие на психоактивни вещества. „Спри! Дрога на пътя!“ се реализира в партньорство със сектор „Пътна полиция“ към ОД на МВР – Габрово. Целева група по програмата са ученици от 11-ти и 12-ти клас.

➤ **Превантивна програма „Здравейко“ – Регистрационен № 222/18.04.2018 г.**

Програмата включва интерактивни обучения за деца на възраст от 7 до 11 години, насочени към позитивна превенция на рисковото поведение, чрез придобиване на знания, развиване на умения и формиране на нагласи за здравословен начин на живот. Различните модули на програмата предлагат на децата на базисни знания и умения за физическото и психическо благоденствие на индивида, което включва здравословно хранене, двигателна култура, емоционална стабилност, позитивни взаимоотношения с връстници и възрастни и др. „Здравейко“ се осъществява съвместно с доброволците на Младежки съвет по наркотични вещества и с подкрепата на спортни клубове от Габрово.

➤ **Национални превантивни програми**

Габрово е един от градовете в България, където през учебната 2019/2020 година Общинският съвет по наркотични вещества и Превантивно-информационният център към Община Габрово стартират пилотното изпълнение на две Национални програми за превенция употребата на психоактивни вещества. В ОУ „Неофит Рилски“ е въведена превантивна програма „Кодово име „Живот“, насочена към ученици 5-7 клас, а в ПГТ „Пенчо Семов“ – превантивна програма „От връстници за връстници“, обхващаща учениците от 8 до 11 клас. Основна цел на превантивните програми е предотвратяване употребата на психоактивни вещества и утвърждаване на здравословен начин на живот сред подрастващите.

И двете програми използват предимно интерактивни методи и подходи и са насочени към развиване на социални и личностни умения и формиране на нагласи за живот, свободен от зависимости.

В Националните превантивни програми, освен обучения на ученици, са предвидени и информационни срещи с родители и учители, което е предпоставка за тяхната ефективност и възможност за обхващане на всички заинтересовани страни в процеса на превенция на рисковото поведение на учениците.

В сферата на универсалната превенция ОбСНВ и ПИЦ имат разработени и ежегодно прилагани още няколко превантивни програми, доказали своята ефективност:

➤ **Превантивна програма „Информираният избор“**

Мултимодулна превантивна програма „Информираният избор“ е насочена към ученици от 1-ви до 12-клас, включваща тренинги за превенция на рисковото поведение и промоция на здравословен начин на живот. В програма „Информираният избор“ са заложени и възможности за провеждане на информационни срещи и обучения на родители и учители.

➤ **Лидерска младежка програма**

Основна цел на програмата е създаване на обучен и мотивиран екип от младежки лидери – доброволци към МСНВ, които да помагат на други млади хора в усвояването на знания, развиването на умения и формирането на нагласи за здравословни решения и поведенчески избори, чрез организирани или неформални дейности за превенция на наркоманиите в училищна и извънучилищна среда.

➤ **Превантивна програма „Мрежата“**

Основна цел на програмата е повишаване капацитета на доброволческите екипи към ОбСНВ/ПИЦ за превантивна работа по подхода „връстници обучават връстници“, посредством провеждане съвместни обучителни семинари с участието на младежи от различни градове на страната.

➤ **Превантивна програма „Опасности в интернет“**

Превантивна програма „Опасности в интернет“ е разработена от ОбСНВ и ПИЦ и е насочена към ученици от 1-ви до 4-ти клас. Тя предоставя информация относно рисковите страни на киберпространството и опасностите, които застрашават децата, насърчавайки здравословния начин на живот и предотвратявайки развиването на интернет зависимост.

➤ **Превантивна програма „Заедно извън час“**

Програмата е насочена към ученици от 8-ми до 11-ти клас на габровските училища и има за цел профилактика на рисковото поведение и промотиране на здравословен начин на живот чрез спорт, изкуства и неформално образование.

➤ **Превантивна програма „Приеми ме на село“**

Основна цел на програмата е превенция на рисковото поведение на децата и младежите, чрез формиране на адекватна ценностна система, усвояване на знания, развиване на емоционална интелигентност и социални умения.

3. Принципи

➤ **Интегриран и балансиран подход** – общинската политика за противодействие и борба с наркотиците е изпълнима при споделена отговорност между публичните институции и гражданското общество. Чрез взаимодействието между тях ще се постигне балансиран подход при изграждането на цялостната общинска политика за противодействие на употребата, злоупотребата и разпространението на наркотични вещества и активно управление на рисковете пред гражданите и обществото;

➤ **Информационна свързаност** – необходима предпоставка за успешно реализиране на програмните цели е осигуряване на достатъчно информационно обезпечаване за нивата на употреба, видовете и начините на употреба, трафик и разпространение на наркотичните вещества. Точното дефиниране на засегнатите групи лица, рисковете и тенденциите, както и споделянето на тази информация между ангажираните публични и частни партньори е необходим ресурс за прилагане на общинската политика в тази сфера.

➤ **Участие на заинтересованите страни, междуинституционално взаимодействие и междусекторно сътрудничество** – координирано реализиране на дейности в сферата на борба с наркотиците на местно ниво, в унисон с националните и общински политики. Създаване и развиване на партньорства с местни и национални институции и организации, ангажирани с проблема наркотици; осъществяване на съвместни дейности по ограничаване

на търсенето и предлагането на психоактивни вещества; взаимен обмен на информация, политики и добри практики.

➤ **Публичност, прозрачност и отчетност** – без подкрепата на широката общественост при реализиране на планираните задачи и мерки, тяхната ефективност би била ограничена. Осъществяването на заложените в Програмата дейности, следва да се извършва при пълна прозрачност и отчетност и с широко информиране на общността, чрез представяне на обективни, надеждни и актуални данни по проблемите на зависимостите.

4. Целеви групи

Общинската програма за борба с наркотиците /2021 – 2024 г./ е насочена към следните целеви групи:

- Лица в риск от употреба на наркотични вещества – деца и младежи;
- Родители на деца и младежи;
- Лица, употребяващи психоактивни вещества;
- Семейства и близки на употребяващи наркотични вещества;
- Специалисти, работещи в сферата на образованието, здравеопазването, правосъдието, социалните дейности и спорта - педагози, педагогически съветници, психолози, социални работници, инспектори от Детска педагогическа стая, медицински специалисти, треньори, младежки работници, медиатори и др.;
- Други специалисти от различни институции и организации, работещи с млади хора и/или по проблеми, свързани със зависимостите.

5. Цели на Общинската програма борба с наркотиците (2021 – 2024 г.)

Основна цел на Програмата е да определя, насочва и координира политиките и дейностите на публичните институции и гражданското общество на територията на община Габрово за постигане на следните стратегически цели:

1. Ограничаване на търсенето и употребата на наркотични вещества.
2. Ограничаване на предлагането и разпространението на наркотични вещества.
3. Повишаване на експертния капацитет за специалистите, работещи в сферата на наркоманиите.
4. Подобряване на взаимодействието и координацията между институциите, ангажирани в тази сфера, на местно, национално и международното ниво.

6. Очаквани резултати

- Ограничено търсене и употреба на наркотични и нови психоактивни вещества.
- Ограничено предлагане и разпространение на наркотични и нови психоактивни вещества.
- Повишена ефективност на политиките в областта на превенция, лечение, психосоциална рехабилитация, реинтеграция и намаляване на вредите от употребата на наркотични вещества.
- Ограничен брой на проблемно и/или високорисково употребяващите.

- Променени обществени нагласи по отношение на зависимите към наркотични вещества.
- Нараснал брой на квалифицираните специалисти в областта на противодействието на търсенето и предлагането на наркотични вещества.
- Увеличена ефективност на инвестираните публични средства.
- Повишен административен капацитет и експертиза в контрола, превенцията, лечението и психосоциалната рехабилитация.

7. Механизъм на изпълнение

Ограничаването на проблема с наркоманиите изисква обединените усилия на държавни и общински структури, представители на частния сектор и гражданското общество.

Необходимо е и сътрудничество с местни, регионални и национални медии за информиране на обществото по проблемите на зависимостите и популяризиране на мерките за ограничаването им.

Координиращ орган на местно ниво – Общински съвет по наркотични вещества и Превантивно-информационен център към Община Габрово

В ОБСНВ влизат и представители на:

- Община Габрово
- Местна комисия за борба с противообществените прояви на малолетни и непълнолетни /МКБППМН/
- Од на МВР
- РЗИ
- Окръжен съд - Габрово
- Окръжна прокуратура - Габрово
- Митническо бюро – Габрово
- Окръжен следствен отдел в Окръжна прокуратура - Габрово
- РУО – Габрово
- Дирекция „Социално подпомагане“ - Габрово

Партньори по изпълнение на Общинската програма за борба с наркотиците - учебни заведения, младежки организации, БЧК, спортни клубове, танцови състави и клубове по интересни, в които участват деца и младежи, електронни и печатни медии, читалища и други представители на частния сектор и гражданското общество.

8. Финансиране на Общинската програмата за борба с наркотиците

- Делегирани средства от държавния бюджет;
- Общинския бюджет;
- Бюджет на външни партньори от неправителствения сектор;
- Тематични проекти от други донори, част от международни проекти и програми или национални фондове за превенция на наркоманиите и популяризиране на здравословния начин на живот ;
- Дарения от кампании за набиране на средства и други инициативи в партньорство с гражданското общество.

9. Мониторинг на изпълнението на Общинската програма за борба с наркотиците

- Министерство на здравеопазването
- Национален съвет по наркотични вещества
- Национален център за опазване на общественото здраве и анализи
- Общински съвет – Габрово

10. Приложения:

ПРИЛОЖЕНИЕ №1 - План за изпълнение на Общинската програма за борба с наркотиците (2021 – 2024)

Изготвил:

Габриела Йосифова -

Председател на ОбСНВ към Община Габрово

Съгласувал:

инж. Нела Рачевиц -

Заместник-кмет на Община Габрово